

[RECENSIE]

Charlotte Berghaeghe, *De vlucht van de witte ballonnen. Opgroeien met oorlogstrauma's*, Kalmthout, Pelckmans, 2013, 182 pp., ISBN 9789028974050.

Charlotte Berghaeghe is een Vlaamse kinderpsychologe die in haar vakgebied al enkele boeken publiceerde. Dit boek is autobiografisch en handelt over haar vader en hoe diens oorlogsgeschiedenis een schaduw heeft geworpen op zijn gezin en de hele familie. Berghaeghe is een pseudoniem, maar de echte naam van de vader is niet zo moeilijk te achterhalen als men weet dat hij de ingenieur was die de bouw van de tweede IJzertoren in goede banen leidde. A.M. (1910-1998) sloot in 1933 aan bij het VNV. Tijdens de oorlog was hij afdelingsleider in Kortemark tot hij in 1943 de partij verliet omdat hij het niet langer eens kon zijn met de collaboratiepolitiek. Toch werd hij in de bevrijdingsdagen opgepakt en opgesloten in Diksmuide en later in Oostduinkerke. Hij werd er mishandeld en was getuige van de dood van een medegevangene die neergeschoten werd door een van de bewakers. Het huis van zijn apolitieke vader, waar hij samen met zijn vrouw en twee dochters (onder wie de auteur van het boek °1940) mee woonde, werd in de bevrijdingsdagen kort en klein geslagen. De krijgsraad veroordeelde A.M. tot 1 jaar gevangenis, een geldboete en een levenslang verval van burgerrechten. Mede daardoor slaagde A.M. er niet in een schadevergoeding te krijgen voor de vernielingen aan de woonst van zijn vader na diens overlijden. A.M. die tijdens de oorlog als ingenieur voor de Dienst Wederopbouw

werkte, verloor zijn job als gevolg van de veroordeling maar wist zich met een eigen zaak in betonconstructies al snel weer op te werken. Zoals de meeste andere collaborateurs kreeg hij opnieuw zijn burgerrechten als gevolg van de wet Vermeylen (1961). Maar A.M. bleef een diepe haat koesteren tegen de Belgische staat die hij verantwoordelijk stelde voor wat hem was overkomen. De haat en verbittering werkte hij ook uit op zijn gezin. Zijn dochters werden opgevoed met harde hand en konden nooit vaders verwachtingen helemaal invullen. Niets was goed genoeg. Ook met zijn kleinkinderen was de relatie slecht omdat die hem niet volgden in zijn politieke overtuigingen of er gewoon een andere stijl op nahielden.

Toen de auteur na het overlijden van haar vader zijn papieren nalatenschap bestudeerde, leerde ze de hele toedracht kennen van zijn oorlogsverleden. Ze kwam tot de conclusie dat haar vader aan een oorlogstrauma leed. *“Als een oude leeuw trok hij zich terug in het isolement van zijn grote gelijk en likte zijn wonden, altijd klaar om zich te verdedigen of zelf aan te vallen.”* (p. 106) Het probleem is, zoals Luc Huyse terecht opmerkt in de uitleiding van het boek, dat dit oorlogstrauma moeilijk te bewijzen is. Het indringende portret dat de auteur van haar vader schetst, kan ook tot de conclusie leiden dat hij gewoon een moeilijk karakter had of dat hij ‘een heerser’ was, in de woorden van zijn eigen vrouw die uiteindelijk liever zelfmoord pleegde dan nog verder met hem te leven. De auteur gebruikt de inzichten van traumapsychologie om haar stelling kracht bij te zetten.¹ De verdienste van Charlotte Berghaeghe is dat ze een problematiek heeft aangesneden die wat betreft collaboratie- en oorlogsgeschiedenis in België nog braakliggend terrein is. Het boek is ook waardevol vanuit historisch standpunt. Het biedt een interessante gevalstudie voor de bestudering van de naoorlogse rechtspleging en bevestigt wat Koen Aerts reeds opmerkte in zijn studie over de afwikkeling van de repressie, nl. dat clausulaire uitsluitingen – het niet kunnen ontvangen van schadevergoedingen in dit geval – soms zware gevolgen voor lichte gevallen van collaboratie impliceerden.²

[Bruno De Wever]

-
1. O.m.J. Herman, *Trauma en Herstel. De gevolgen van geweld. Van mishandeling tot politiek geweld*, Amsterdam, 1994.
 2. K. Aerts, *Repressie zonder maat of einde? De juridische reïntegratie van collaborateurs in de Belgische Staat na de Tweede Wereldoorlog*, Gent, 2014, pp. 401-408.